

3.3. Esimerkki pedagogisesta satutunnista

Karhun herääminen (Mari Mörö)

1. Kohtaaminen aulatiloiissa	1
2. Toiminnan kautta kohti tarinan maailmaa	2
3. Hallittu siirtyminen tarinatilaan	3
4. Ennakointia ja osallisuutta.....	4
5. Tarina: jäsenyysapuna kuvat, kysymykset ja kertaukset.....	5
6. Koko ryhmän yhteinen patsas muutoksesta, joka aloittaa tarinan tapahtumat	8

1. Kohtaaminen aulatiloiissa

- Jokainen lapsi tulee nähdyksi ja kohdatuksi
- Keskusteluyhteys syntyy

Kokoonnutaan piiriin.

Vetäjä kysyy jokaiselta lapselta nimen, kirjoittaa sen maalarinteippiin ja antaa lapselle kiinnitettäväksi näkyville.

Välissä kerrataan yhteen ääneen ne nimet, jotka ovat näkyvissä.

Jatketaan nimien selvittämistä ja kertaamista, kunnes kaikkien nimet ovat selvinneet.

Lasketaan osallistujien lukumäärä yhteen ääneen.

2. Toiminnan kautta kohti tarinan maailmaa

- puretaan hallitusti jännitystä ja ylimääräistä toimintatarmoa
- annetaan esimakua tarinan maailmasta
- voidaan aktivoida tai antaa ymmärtämiseen tarvittavia taustatietoja

Aakkosjumppa: T – A – L – V – I – U – N – I

Vaihtoehtoisesti voidaan leikkiä Karhu nukkuu -piirileikkiä, jos tila on sille turvallinen (esimerkiksi lattiat eivät saa olla liukkaat, koska piirissä olevat juoksevat karkuun heräävää karhua).

Katsotaan tietokirjasta karhuja. Keskustellaan talviunesta ja karhuista sekä siitä, miten karhut heräävät keväisin. - *Miltä tuntuisi herätä, kun on ollut syömättä koko talven?*

Tarinan muut hahmot (jänis, saukko ja kettu) voidaan esitellä tietokirjoista, irrallisina kuvina tai pehmoleluina. - *Kuka tietää, nukkuvatko nämä eläimet talviunta? Voidaan myös pohtia, mitä sellaiset eläimet tekevät talvella, jotka eivät nuku.*

3. Hallittu siirtyminen tarinatilaan

- Satumadon kyydissä tarinatilaan

Siirrytään tilaan, joka on valmisteltu sadun kertomista varten. Sinne mennään satumadon kyydissä: asetutaan jonoon ohjaajan taakse niin, että otetaan kiinni aina edellä olevan puseronhelmasta. Mato liikkuu määränpäähensä niin, että se ei hajoa matkalla. Jos mato hajoaa, niin pysähdytään korjaamaan se.

4. Ennakointia ja osallisuutta

- ennustetaan sadun tapahtumia (kansi)kuvan ja nimen perusteella
- lapset tuottavat ohjatusti kerronnassa tarvittavia elementtejä
- voidaan aktivoida tai antaa ymmärtämiseen tarvittavia taustatietoja

Kerrataan, mitä tarinasta tähän mennessä tiedetään, eli talviuni, karhu, jänis, saukko ja kettu.
- *Kuka eläimistä nukkuu talviunta? Ketkä eivät?* Pyydetään lapsia ennustamaan, mitä tarinassa voisi tapahtua.

Tehdään lasten kanssa aurinko.

Aurinko voidaan toteuttaa esimerkiksi niin, että lapsille jaetaan paperisuikaleet, jotka edustavat auringon säteitä. Lapsi saa valita yhden väriliidun, jolla värittää säde. Vetäjä on valmistellut etukäteen keltaisen ympyrän, joka kiinnitetään tarina-alustaan. (Ympyrän toinen puoli on musta; sitä tarvitaan satutunnin loppupuolella.) Valmiit säteet kiinnitetään tämän “auringonkehrän” ympärille.

Lapsilta kysytään arvelua siitä, mitä aurinko voisi tehdä tarinassa.

Vetäjä kiinnittää / piirtää tarina-alustaan muutaman puun ja värittää valkoisella liidulla niiden päälle lunta. Vetäjä kysyy lapsilta, mikä vuodenaika tarinassa on. - *Osaatteko nyt arvella, mitä aurinko tekee tarinassa?* Keskustellaan siitä, mistä huomaa kevään tulevan.

5. Tarina: jäsenyysapuna kuvat, kysymykset ja kertaukset

- kerrottaessa helpotetaan tarinan seuraamista kuvin, kysymyksin ja kertauksin

1. kertaus ja jatkoa ennakoiva kysymys,
kun tarinan lähtökohdat ovat selvillä:

Olipa kerran X, joka...

Joka päivä X...

Ja mitähän sitten tapahtuu?

2. kertaus, kun tarina on kerrottu
loppuun:

Kysellään lapsilta,

kenelle tarina tapahtuu,

missä ja milloin,

mitä päähenkilö tekee tarinan alussa?

Mitä sitten tapahtuu?

Pedagogisella satutunnilla kerrottava tarina karhun heräämisestä aloitetaan seuraavasti:

Olipa kerran karhu, joka asusti metsässä muiden eläinten kanssa. Syksyisin karhut menevät talviunille, ja niin oli tapahtunut myös edellisenä syksynä. Karhu oli tehnyt pesän itselleen ja mennyt sinne nukkumaan talviunta.

1. kertaus ja jatkoa ennakoiva kysymys, kun tarinan lähtökohdat ovat selvillä, eli juuri ennen kohtaa, jossa karhu herää.

Kuka meillä on tässä tarinan alussa?

Mitä me saimme tietää karhusta? Missä karhu asuu? Ketä muita metsässä asuu?

Mitä karhu oli tehnyt ennen kuin tämä tarina alkoi? Mitä karhu teki joka syksy?

Mitähän sitten tapahtuu? Mitä arvelette?

Näiden kysymysten jälkeen tarinan kertomista jatketaan Mari Mörön tekstin mukaan:

(“Sattuipa karhu heräämään talviuniltaan, ja omasta mielestään...”).

Tarinan kertomisen aikana esitettävät, tarinaa jäsentävät kysymykset:

Kun on kerrottu kohta, jossa karhu arvelee jäniksen herättäneen hänet, kysytään, mitä mieltä lapset ovat. - *Oliko jänis herättänyt karhun?*

Kun on kuultu jäniksen vastaus, kysytään, *mitä karhu mahtaa tehdä seuraavaksi.*

Kun karhu on kysynyt saukolta, onko tämä herättänyt hänet kesken talviunien, lapsilta kysytään, mitä mieltä nämä ovat. - *Oliko se saukko, joka karhun herätti?*

Kun on kuultu saukon vastaus, kysytään, *mitähän karhu tekee seuraavaksi.*

Kun ollaan kohdassa, jossa kettu on osoittanut taivaankantta ja sanonut syyllisen olevan siellä, kysytään, *ketä kettu mahtaa tarkoittaa.*

Kun kettu on kertonut, että aurinko on paistanut monta päivää ja lämmittänyt karhun luolaa ja että tämä siksi on herännyt liian aikaisin, kysytään, *miten aurinko on saanut herätettyä karhun.*

Kun tarinassa ollaan kohdassa, jossa aurinko on laskenut ja karhukin rauhoittunut meuhkaamisestaan, vetäjä kääntää auringon mustan puolen esiin. Kerronta jatkuu kohdasta “[Karhu] taputti tyytyväisenä tassujaan”.

Kun on ohitettu kohta, jossa kettu ajattelee karhun tulleen hassuksi, kun “paini yksin iltahämärään asti”, vetäjä irrottaa auringon säteet yksi kerrallaan ja tekee niistä tähtiä siirtämällä aina kolme sädettä ristiin keskenään. Kun tähdet ovat valmiita, vetäjä kysyy lapsilta, mitä ne ovat. - *Mitä ovat nämä pienet siruset taivaalla?*

Tämän jälkeen tarina kerrotaan loppuun ilman keskeytyksiä.

2. kertaus: Kun tarina on kerrottu loppuun, se kerrataan Olipa kerran -korttien avulla.

Ohjataan siis lapset tiivistämään tarinan lähtökohtaelementit (ja mahdollisesti myös tapahtumien kulku ja loppuratkaisu) korttien takapuolella olevien ohjeiden mukaisesti.

Haetaan siis vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

- Kenelle tarina tapahtuu?*
- Missä ja milloin tarinassa ollaan?*
- Mitä karhu tekee tarinan alussa?*
- Entä mitä sitten tapahtuu?*

6. Koko ryhmän yhteinen patsas muutoksesta, joka aloittaa tarinan tapahtumat

Vetäjä ohjaa lapsista yhteisen ”kuvapatsaan”, jossa jokaisella lapsella on ”rooli”. Kuvapatsas tehdään kohdasta, jossa karhu herää talvipesästä.

Tarvitaan vähintään yksi lapsi karhuksi ja 2–3 lasta muodostamaan pesä karhun ympärille. Lisäksi tarvitaan aurinko ja mahdollisesti auringolle säteitä.

Jos osallistujia on paljon, tehdään lisäksi metsään pari puuta sekä jänis, saukko ja kettu.

”Karhun herääminen” -satutunnin patsastyöskentelystä ei valitettavasti ole kuvaa.

Alla esimerkki patsaasta toisella pedagogisella satutunnilla (”Leijona ja hiiri”).

Tässä hiiri (lattialla vasemmalla, kaksiosainen eli pää ja häntä) on juuri tullut vahingossa herättäneeksi leijonan (lattialla oikealla), joka oli vetäytynyt päiväunille akaasian (seisomassa oikealla) varjoon. Taustalla (seisomassa) aurinko.